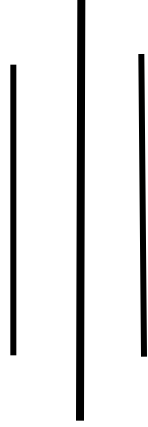

सुर्नया गाउँपालिका
गाउँ सभा
१५ औं अधिवेशन
प्रस्तुत
आ.व. २०८१/०८२ को
नीति तथा कार्यक्रम

सुर्नया गाउँपालिका
रौलेश्वर, बैतडी

मिति :- २०८१/०३/१०

सम्बत २०८१ सालको नीति नं. ०१
आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति कार्यक्रम तथा बजेट
मिति :- २०८१/०३/१०

सुर्नया गाउँपालिकाका गाउँ सभाका सदस्यहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यु, कर्मचारीहरु लगायत उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरु
सर्वप्रथम सुर्नया गाउँपालिकाको गाउँ सभाको पन्ध्रौं अधिवेशनमा यहाँहरुलाई हार्दिक स्वागत गर्दछु ।
गाउँ सभाका सबै सदस्यहरु
उपस्थित सम्पूर्ण भद्र महिला तथा सज्जनवृन्द !!!

सुर्नया गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम, यस गरिमामय गाउँ सभा समक्ष प्रस्तुत गर्ने अनुमती चाहन्छु ।

सर्वप्रथम ईतिहासको कालखण्डमा देशको शासन व्यवस्था परिवर्तन एवं शान्ती स्थापनाको लागी आफ्नो ज्यान बलिदान गर्ने ज्ञात अज्ञात शहिदहरु प्रती श्रद्धासुमन व्यक्त गर्दै हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्न चाहन्छु । नेपालको भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता स्वतन्त्रता र स्वाभिमानलाई अक्ष्युण राख्दै देशको समानता तथा समुचित विकासका लागी विभिन्न धर्म, लिङ्ग, पेशा, जातजातिको जनसहभागिता एवं समान अवसर सहित मुलुकमा स्थापना भएको संघीयता पश्चात सम्पन्न दोस्रो स्थानीय तहको निर्वाचनमा निर्वाचित भई यस सम्मानित सभा समक्ष नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउदा गौरवान्वित भएको छु । यस सुर्नया बासीको अगाध आस्था, माया र प्रेरणाबाट प्रेरित भई मैले सुर्नया गाउँपालिकालाई सांस्कृतिक जीवन्त गाउँपालिकाका रुपमा अगाडी बढाई नेपाल भरि नै यस गाउँपालिकाको गौरवलाई उच्च राख्न केही महत्वपूर्ण नीति तथा कार्यक्रम गाउँसभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित छु ।

सुर्नया गाउँपालिकाको आगामी आ.व.को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा लोककल्याणकारी अवधारणा, सविधानले परिकल्पना गरेको समाजवाद तर्फको यात्रा र विकासको क्रममा आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक रुपमा पछाडि परेका समुदायहरु समेतलाई मध्यनजर गर्दै गाउँपालिकाबासीको सर्वोपरी हितलाई केन्द्रमा राखी समानता र समतामुलक ढङ्गले तयार गरेको छु ।

सुशासन लोकतन्त्रको आधारस्तम्भ भएकोले सुर्नया गाउँपालिकाका कार्यहरुमा पारदर्शिता, आर्थिक अनुशासन तथा सामाजिक न्यायलाई अङ्गिकार गर्दै भष्ट्राचारमुक्त विधिको शासन व्यवस्थाको सुनिश्चितता गरिनेछ । गाउँपालिकाका भौतिक तथा सामाजिक उत्थानका योजनाहरु बनाउँदा वातावरणीय पक्षलाई विशेष ध्यान दिइनेछ । गाउँपालिकाको विकास निर्माणको कार्यमा समुदाय, सहकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्र लगायत साभेदार संघ संस्थाहरुको सहकार्य आवश्यक हुने हुनाले सहभागितामूलक साभेदारीलाई प्रश्रय दिने र बहुलगानीको सम्भावना बढाउने कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिएको छु ।

सभाका सदस्यहरु

बैतडी जिल्लामा सुर्नया गाउँपालिका ऐतिहासिक, प्राकृतिक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्र भएकोले विशेष पर्यटकीय केन्द्रको रूपमा विकास हुने सम्भावना छ । पवित्र धार्मिक एवं प्राकृतिक सौन्दर्यले भरिपूर्ण एसियाकै लामो पातालभुमेश्वर गुफा धार्मिक क्षेत्र, रौलाकेदार, गोफा केदार, गोबेश्वर, अनिरुद्र, बासुलिङ, लगायत शक्ति पिठहरु, सुर्नया नदि, जडीबुटी, वन पैदावर, कृषि,

पशुपालन, नगदेवाली लगायत थुप्रै सम्भावनाका क्षेत्रहरू छन् । यी क्षेत्रहरूको प्रभावकारी प्रयोग र दिगो विकास गरी आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकास मार्फत विकासका क्षेत्रमा अहिलेसम्म भएका सकारात्मक प्रयास, राजनैतिक दलहरूबाट भएको सहयोग, विकास साभेदारहरूको प्रयास, विभिन्न सरकारी एवं गैरसरकारी निकायहरूको सहयोग, समन्वय र सहकार्य, निजी क्षेत्रको प्रवेश, पत्रकार तथा नागरिक समाज लगायत सुर्नया बासीको विकास प्रति रहेको चासो सुर्नयाको समग्र विकासको लागि अवसरका रूपमा लिएको छु ।

सभाका सदस्यहरू,

सुर्नया गाउँपालिका गाउँ सभाको तेह्रौँ अधिवेशनबाट विभिन्न ५ ओटा विषयगत क्षेत्र पूर्वाधार विकास, सामाजिक विकास, आर्थिक विकास, वन तथा वातावरण, विपद व्यवस्थापन, सुशासन तथा संस्थागत विकासमा नीतिहरू पारित गरेका थियौँ उक्त नीतिहरू कुनै वार्षिक रूपले पूरा गरिने र कुनै नीति आवधिक हिसाबले कार्यान्वयन गरिरहेको अवस्थामा हामी छौँ, नीतिहरू हाम्रा मार्गदर्शन हुन र यस गाउँसभाको पन्ध्रौँ अधिवेशनले पनि केही नीतिहरूमा गतवर्षकै निरन्तरता र केही नयाँ किसिमका नीति तथा कार्यक्रम समेत ल्याउने प्रयास गरेको छु । सबै नीतिलाई कार्यक्रम र बजेट संग मेल खाने किसिमले लैजानका लागि समेत म यस गौरवमय सभाका सदस्यहरूलाई आग्रह गर्न चाहन्छु ।

हामीले सहभागीतात्मक विकास योजना तर्जुमा प्रकृया अवलम्बन गरी बस्ती तथा टोल र वडास्तर हुदै आएका योजनाहरूलाई केन्द्रीय सरकारको मार्ग दर्शन समेतलाई ध्यानमा राखी आ.ब. २०८१/०८२ को नीति, कार्यक्रम र विकास योजना तर्जुमा गरिएको प्रस्तुत बजेट नीति तथा कार्यक्रमले यस गाउँपालिकाको विकास, उन्नति र प्रगतिकालागि आधार तयार गर्ने छु भन्ने कुरामा म विश्वस्त रहेको छु ।

सभाका सदस्यहरू,

चालु आ.ब.२०८०/०८१ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेटको संक्षिप्त समिक्षा :

मिति २०८० आषाढ ९ गतेका दिन आयोजित सुर्नया गाउँपालिका गाउँसभाको तेह्रौँ अधिवेशनले चालु आ.ब.२०८०/०८१ को अनुमानित आय व्यय विवरण, योजना तथा कार्यक्रमहरू सहित विकासका नीतिहरू पारित गरेको थियो, तत्पश्चात पुष २८ गते चौधौँ समिक्षात्मक अधिवेशन आयोजना भएको थियो । तेह्रौँ अधिवेशन पछिको एक वर्षको समयमा यस गाउँपालिकाले के कति उपलब्धी हासिल गर्नसक्यो समिक्षाको चरणमा हामी रहेका छौँ यस गाउँपालिकामा रहेका ८ वटा वडाहरूका करिब २५ हजार नागरिकलाई विकास र सुशासन दिनु र विकासमा नागरिकको सहभागिता बृद्धि गर्नु हाम्रो जिम्मेवारी हो ।

गत विगत आ.ब.हरूमा करिब ९० प्रतिशत भन्दा बढी खर्च पनि भएको थियो । उक्त खर्च विनियोजन रकमले पक्कै पनि गाउँपालिकाबासीको सुविधाको लागि यातायात शिक्षा, खानेपानी, कृषि, सिंचाई लगायतका भौतिक पूर्वाधार एवं सामाजिक विकासका क्षेत्र महिला, दलित, जेष्ठ नागरिक, बालबालिका लगायत सबै गाउँपालिकाबासीको लागि सेवा सुविधामा बृद्धि भएको छ भन्ने हामीले ठानेका छौँ । यो विषयमा गाउँपालिका कति सफल भएको छ सुर्नयाबासीले मूल्यांकन गर्ने छन । क्षेत्रगत आधारमा गरिएको आ.ब.२०८०/०८१ को समिक्षालाई संक्षिप्तमा यसरी प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

क) आर्थिक विकास :

पशु सेवा :

- पालिकाका सम्पूर्ण वडाहरूमा पशु उपचार सेवा सञ्चालन रहेको र ५ स्थानमा प्रयोगशाला संचालनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको व्यवस्था गरिएको, गाउँपालिका भित्रमा ४ हजार किसान घरघुरीलाई पशु उपचार सेवा उपलब्ध गराईएको, ५० प्रतिशत साभेदारीमा १० वटा बाखा गोठ/ खोर सुधार, १ वटा मत्स्य सहयोग कार्यक्रम र २ वटा मिनि ट्याचरी सुधार कार्यक्रम संचालन गरिएको ।

कृषि :

- गाउँपालिकामा रहेका कृषि पकेट क्षेत्रहरूको स्तरोन्नती गरिएको, सम्पूर्ण वडाहरूमा कृषकहरूलाई उन्नत खालका विउ विजन वितरण गरिएका जसबाट ८०० जना कृषक लाभान्वित भएका, रैथाने बालीस वडिँ र साना औजार उपकरण वितरण गरिएका, साना सिंचाई तथा मर्मत कार्यक्रम संचालन गरिएको, किसान सुचिकरण कार्यक्रम संचालन गरिएको, पकेट प्याकेज कार्यक्रम र कार्यपालिका महिला सदस्य कार्यक्रम अन्तरगत प्रत्येक वडामा २ जना अतिउत्कृष्ट र ८ जनालाई उत्कृष्ट किसान सम्मान गरिएको, २२ वटा साना सिंचाई निर्माण सम्पन्न, आदि ।

ख) सामाजिक विकास

महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक

ग र घ वर्गका अपाङ्गहरूलाई अपाङ्ग लक्षित कार्यक्रम मार्फत राहात वितरण गरिएको । महिला दिवश, बाल दिवश, लैङ्गिक हिंसा दिवश विभिन्न कार्यक्रम गरी मनाईएको । महिला, बालबालिका र जेष्ठनागरिकका अन्य कार्यक्रमहरू वडाहरूबाट संचालनमा रहेका छन ।

१६ जना दलित महिला र पुरुषहरूलाई ड्राईभिड तालिम, ८ जना लाई हेयर कटिङ् र ८ जना लाई ग्यारेजको तालिम दिने कार्य संचालनमा रहेको ।

न्यायिक समिति

प्रत्येक वडाबाट २।२ जना मेलमिलापकर्ता छनोट गरिएका,

जग्गा सम्बन्धी २ विवादहरू गाउँघरमै गएर छलफलका माध्यमबाट समाधान गरिएको ।

शिक्षा विकास

- कक्षा १ देखी ३ सम्म स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरिएको, पालिकामा रहेको सबै विद्यालयहरूमा IEMIS प्रणालीमा ल्याई शैक्षिक तथ्याङ्कहरू व्यवस्थित गरिएको, २ वटा विद्यालयहरूमा आ.ई.सिटी. ल्याव, २ वटा विद्यालयमा विज्ञान प्रयोगशाला र १ विद्यालयमा पुस्तकालय स्थापना गरिएको । अधिकांश विद्यालयहरूमा इन्टरनेटको प्रयोग गरि कागजको न्युन प्रयोग गर्ने प्रणालीको अभ्यास गरिएको छ ।

शैक्षिक क्षेत्रमा सुधार गर्दै शिक्षाको गुणस्तर बृद्धिका लागि केही विद्यालयहरुको कक्षा समायोजन गरिएको ।

स्वास्थ्य सेवा

१० शैयाको आधारभुत अस्पताल निर्माणाधिन, गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुलाई निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गर्दै आएको, राष्ट्रिय खोप तालिका अनुसार यस वर्ष पनि पुर्ण खोप सुनिश्चितता तथा दिगोपना पालिका घोषणा कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको, वडा ५ को धुलिधारमा स्थापना गरिएको बर्थिङ सेन्टर संचालनमा ल्याईएको, प्रजनन् रुग्णता स्वास्थ्य सेवा अभियानबाट २९३ आमाहरुको पाठेघर खसे नखसेको जाँच गरी प्रत्येक संस्थाबाट सेवा प्रदान गरिएको, गाउँपालिकामा विरामीहरुलाई गाउँपालिकाबाट अन्य अस्पतालमा स्थानान्तरण गर्न यस वर्ष १ एम्बुलेन्स गरी जम्मा ३ वटा एम्बुलेन्सको व्यवस्था गरिएको । वडा नं २ र ६ मा आँखा शिविर संचालन गरी करिब ५०० जनालाई सेवा उपलब्ध गराईएको TB मुक्त सुर्नया घोषणाका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिएको ।

ग) पुर्वाधार बिकास

- गाउँपालिकाको प्रशासकिय भवनको पहिलो तलाको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको, बोरीगाउँ पपिता सडक गाउँपालिकासंग जोड्नका लागि कटिड भईरहेको, हटैराज बटैराज सडक योजना, जोगेनी हितनया खटाली लिफ्ट खानेपानी योजना निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको, वर्षाका कारण अबरुद्ध भएका सडक सुधार गरी संचालन गरिएको, दिपु पिचास मन्दिर देखी केदार गुफा पिसिसि बाटो निर्माणको काम सम्पन्न गरिएको । सत्वाज श्रीभावर सडक जोड्ने काम अन्तिम चरणमा रहेको ।

घ) वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

- यस सुर्नया गाउँपालिकाको विपद जोखिम न्युनिकरण तथा प्रतिकार्य योजना तयार भईरहेको अवस्थामा छ ।
- स्थलगत अनुगमन गरी विभिन्न किसिमका विपदहरुबाट भएको क्षतिको विवरण संकलन गरिएको ।

ड) सुशासन तथा संस्थागत बिकास

- गाउँपालिकाका विभिन्न गतिविधीहरु पालिका वेभ साइटमा अध्यावधिक गर्ने गरेको ।
- गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकन (LISA) मुल्याङ्कन कार्य सम्पन्न गरिएको र अधिल्लो वर्षको तुलनामा मुल्याङ्कन अङ्कमा सुधार भएको ।
- राजश्व संकलन प्रक्रियालाई कम्प्युटर प्रणालीमा आबद्ध गरिएको ।
- सेवा प्रदायक र सेवा ग्राहिहरुलाई आफ्नो अधिकार र कर्तव्य प्रति जिम्मेवार बनाई सेवाप्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाको कार्यालयमा डिजिटल नागरिक बडापत्रको व्यवस्था गरिएको ।
- सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन रिक्त दरबन्दिमा प्रदेश लोकसेवा आयोगबाट पदपुर्ती भएको ।

गाउँसभाका सदस्यहरु

गाउँपालिकालाई सभ्य, आकर्षक, भ्रष्टाचार अनियमिता र ढिलासुस्ती रहित सुविधा सम्पन्न बनाउन यस सभामा उपस्थित जनप्रतिनिधी लगायत राजनैतिक दल, उपभोक्ता समिति, नागरिक समाज, पत्रकार, महिला, दलित, अपाङ्ग, जनजाति बुद्धिजिबी, शिक्षक, समाजसेवी, कर्मचारी, गाउँपालिकाबासी सबैको कर्तव्य हो । विगतका राम्रा-नराम्रा कुराको समीक्षा गर्दै आगामी दिनमा कसरी सुधार गर्न सकिन्छ भनी समानता र समतामुलक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दै अगाडी बढ्नुपर्ने आवश्यकता रहेको हुदा सभाले केही लक्षित कार्यक्रम तथा नीतिहरूलाई निम्नानुसार अगाडी सारेको छ ।

खण्ड दुई :

आर्थिक बर्ष २०८१/०८२ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट

२.१.१. दिर्घकालीन सोच :

“कृषि, शिक्षा स्वास्थ्य, पर्यटन र पूर्वाधार”

“समृद्ध सुर्नयाको मूलको आधार”

आगामी आ.ब. २०८१/०८२ को नारा

“समृद्धि र सुशासन सुर्नयाको आवश्यकता”

“समावेशी र दिगो विकास हाम्रो प्रतिबद्धता”

२.१.२. लक्ष्य : प्राकृतिक साधन स्रोतको प्रभावकारी रूपमा उपयोग गरी समावेशी र दिगो बिकासका माध्यमबाट आर्थिक रूपले आत्मनिर्भर र समुन्नत बनाउनका लागि पुर्वाधार, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य एवम् कृषिमा जोड दिई रोजगारीको सिर्जना गर्दै सुशासन प्रबर्द्धन मार्फत सम्बृद्ध गाउँपालिका र खुशी गाउँबासी बनाईने छ ।

२.१.३. उद्देश्य :

- सुशासनलाई संस्थागत गर्दै गाउँपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवामा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गरि सेवा प्रवाहलाई चुस्त दुरुस्त र पारदर्शी बनाइनेछ ।
- गुणस्तरिय शिक्षा र भरपर्दो स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराई पूर्ण साक्षर, स्वस्थ र सभ्य गाउँपालिकाको विकास गरिनेछ ।
- समावेशी र दिगो बिकासका माध्यमबाट गुणस्तरिय, दिगो भौतिक पूर्वाधारको बिकास गरिनेछ ।
- बालमैत्री, महिला मैत्री, अपाङ्गमैत्री र समावेशी गाउँपालिकाको विकास गरिनेछ ।
- प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण गर्दै पुर्ण सरसफाईयुक्त र वातावरणमैत्री गाउँपालिका निर्माण गरिनेछ ।
- आधुनिक कृषि प्रणालीमा लगानी गरी रोजगारी सृजना गरिनेछ ।

२.१.४. **अपेक्षित उपलब्धी :** गाउँपालिकाका मुख्य बजार क्षेत्रहरु आकर्षक र सुविधायुक्त हुनेछन्, सबै ग्रामीण बस्तीहरुमा बिजुली, खानेपानी र सडक सुविधा पुग्नेछ । विद्यालय उमेर समूहका सबै बालबालिका विद्यालयमा जानेछन्, धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको संरक्षण भई आन्तरिक पर्यटनको विकास हुनेछ । कृषि प्रणालीमा सुधार भई रोजगारीका सम्भावनाहरु बढ्दै गरिबी घट्नेछ । गाउँपालिका र वडाहरु बाट प्रदान गरिने सेवाहरु पारदर्शी, चुस्त र दुरुस्त भई सुशासन प्रवर्द्धन मार्फत समृद्ध गाउँपालिका हुनेछ । दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरण गरिनेछ । समृद्ध सुर्नया र सुखी सुर्नया बासी भन्ने नारालाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२.२ बजेट तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका आधारहरु:

वार्षिक योजना कार्यक्रम तथा वजेट तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका प्रमुख पद्धति तथा आधारहरु निम्नानुसार छन ।

- ✓ नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूचि ८ र ९ मा व्यवस्था भए अनुसार स्थानीय तहका अधिकारका सूचिकृत एकल तथा साभा अधिकारहरु, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरु ।
- ✓ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा नीति आयोग ऐन २०७४, अन्तर सरकारी वित्त ब्यवस्थापन ऐन २०७४ ।
- ✓ संघीय र प्रदेश सरकारले जारी गरेका नीति कानून तथा मापदण्डहरु ।
- ✓ राजश्व परामर्श समिति,श्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समिति,वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिवाट प्राप्त राय सुभाबहरु ।
- ✓ नेपाल सरकार एवं प्रादेशिक सरकारवाट प्राप्त वजेट सिलिङ्ग र वजेट तर्जुमा गर्दा लिनुपर्ने आधारहरु ।
- ✓ वडा ,बस्ती स्तरीय योजना सङ्कलन तथा सुभाबहरु ।
- ✓ विषयगत कार्यालय/ निकायवाट प्राप्त राय सुभाबहरु ।
- ✓ विगत वर्षहरुमा सम्पन्न भएका गाउँसभा अधिवेशनका बैठकहरुवाट भएका निर्णयहरु ।
- ✓ नेपाल सरकारको आवधिक योजनाले निर्धारण गरेका लक्ष्य तथा प्राथमिकताहरु ।
- ✓ विभिन्न राजनितिक दल लगायत बुद्धिजीवी, विज्ञ, नागरिक अगुवाहरुसँगको परामर्शवाट प्राप्त राय सुभाबहरु ।
- ✓ संयुक्त राष्ट्रसंघले निर्धारण गरेका दिगो विकासका लक्ष्यहरु

क्षेत्रगत नीति :

सभाका सदस्यहरु,

गाउँपालिकालाई प्राप्त भएका सबै सम्भावना र अवसरहरुलाई सम्पत्तिको रूपमा ग्रहण गर्दै संवैधानिक व्यवस्था अनुरूप सामाजिक सद्भाव, राष्ट्रिय एकता, सांस्कृतिक र धार्मिक सहिष्णुता एवं उदार मुल्यहरुको अभिवृद्धि गरिनुका अतिरिक्त वैज्ञानिक, मानवतावादी र आधुनिक चिन्तनलाई प्रश्रय दिदै प्राकृतिक श्रोत माथि स्थानीय जनताको अक्षुण्ण अधिकारको पूर्ण रक्षागरी प्राकृतिक श्रोतमा स्थानीय

समुदायको पहुँचको संवैधानिक प्रावधान कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ । यसैको जगमा टेकेर समृद्ध सुर्नया गाउँपालिका निर्माण गर्ने प्रतिबद्धताका साथ अब म यस गाउँपालिकाको आगामी वर्षको वार्षिक योजना तथा बजेटका मुख्य-मुख्य क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्दछु ।

क) आर्थिक बिकास सम्बन्धी नीति :

अ) कृषि :

- उच्च मुल्यका बालीहरूको प्राविधिक सम्भाव्यताको आधारमा प्रत्येक वडामा **साना व्यवसायिक कृषिउत्पादन केन्द्र (पकेट क्षेत्र)** स्थापना गरी कृषकहरूलाई आधुनिक तथा व्यवसायिक खेती तर्फ उत्प्रेरित गर्दै समुहिक खेती को माध्यमबाट युवाहरूलाई कृषिसंग जोडिनेछ ।
- कृषियोग्य भूमिको पूर्ण उपयोग सुनिश्चित गर्न गाउँपालिकाभित्र रहेका कुनै पनि कृषि योग्य जमिन बाँझो राख्न दिईने छैन । बाँझो जमिनमा खेती गर्न चाहने जो कोही कृषकहरूलाई **असल कृषि अभ्यास** कार्यक्रम संचालन गरी अनुदान दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- फलफुल विकास कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढंगबाट संचालनमा ल्याई अनिवार्य रुपमा एक घर १० फलफुल विरुवा रोपण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्र रहेका सिड बैंकको स्तरोन्नती गरी कृषकहरूलाई धान,मकै र गहुँ लगायत फलफुल तरकारीको गुणस्तरिय उन्नत बीउ उत्पादन गर्न विशेष जोड दिईनेछ ।
- कृषि तथा पशुपन्छी बीमा र खेतीयोग्य जमिनको माटो परिक्षण कार्य संचालनमा ल्याईनेछ ।
- गाउँपालिकामा किसान संजाल गठन गरी उत्कृष्ट कृषि व्यवसाय गर्ने कृषकलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
- एक वडा एक उत्पादन कार्यक्रमका लागि पहल गरिनुका साथै गाउँपालिकामा थप कृषि शित भण्डार (कोल्ड स्टोर) निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- कृषि मेला प्रवर्द्धन संचालनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरीय हाई टेक नर्सरी स्थापना गरी निर्वाहमुखी खेती प्रणालीलाई यान्त्रिकरण गर्दै व्यवसाय मुखी बनाईनेछ ।
- रैथाने बाली संरक्षण कार्यक्रम संचालन गर्दै मौरी र च्याउ खेतिका लागि अवश्यक पहल गरिनेछ ।
- बालीमा रोग लाग्दा जुन ठाउँमा रोग लाग्छ त्यही स्थानमा प्राविधिक गइ उपचार गर्न **जहाँ रोग त्यहाँ प्राविधिक कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ ।

- घरेलु स्तरमा वनस्पति विषादी तथा झोल मल सम्बन्धी तालिम संचालन गरिनेछ ।
- जंगली जनावर द्धारा बालीमा हुने हानी नोकसानी कम गर्न सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ ।

आ) पशु विकास :

- युवा पलायनलाई कम गर्नुका साथै स्थानीय स्तरमा रोजगारी सिर्जना गर्न कृषि, पशुपालन र उद्योग व्यवसायहरूको स्थापना गरि व्यावसायिकरणमा विशेष प्राथमिकता सहित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- मेडिकल उपचार, गाइनोकलोजिकल उपचार र माईनर सर्जिकल उपचार बर्ष भरी संचालन गरिनेछ छ । साथै पशु तथा कुकुरको बन्ध्याकरण गरिनेछ र परजीवी नियन्त्रण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- कृषि समुह/समिति तथा कृषि सहकारी मार्फत कृषि तथा पशुजन्य वस्तुहरूको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी लक्षित वर्गको आय आर्जन अभिवृद्धिमा जोड दिईनेछ ।
- पशुपन्थीमा हुने विभिन्न किसिमको जोखिम न्यूनिकरण गर्न पशुपन्थी बीमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ । पशुपन्थी विकास शाखाबाट संचालन हुने अनुदानका कार्यक्रममा विमा अनिवार्य गरिने नीति लिईने छ ।
- व्यवसायिक कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा कृषकहरूलाई सघाउ पुऱ्याउने खालका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
- साना तथा निर्वाहमुखी पशुपालन गर्ने कृषकलाई घाँस, गोठ, खोर निर्माणमा विशेष सहूलियत दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- आधारभुत भेटेनरी प्रोगशाला कार्यक्रम संचालन गरिनुका साथै कृत्रिम गर्भाधान संचालन गरिने छ ।
- खोर सुधार गरी कृषकहरूलाई पशुपन्थी वितरण गरिनुका साथै जेनेटिक्स रोग नियन्त्रणको लागी पहल गरिनेछ ।
- पशुपन्थी ओसारपसारका लागि कृषकलाई सिफारिस उपलब्ध गराईनेछ ।
- सुर्नया नदीमा माछाका भुरा राख्नुका साथै माछापालन व्यवसायलाई व्यवस्थित रूपमा संचालन गर्नका लागी आवश्यक पहल गरिनेछ ।

इ) सहकारी

- रोजगारी र उत्पादन वृद्धिका लागि एक सहकारी एक बस्तु उत्पादन कार्यलाई प्रोत्साहन दिईनेछ ।
- उत्पादन तथा रोजगारी सिर्जना गर्ने सहकारीहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्थित सहकारी संस्थाहरू अनुमति, नियमन, विस्तार, प्रशिक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

- सहकारीको माध्यमबाट स्थानीय स्रोत साधन,श्रम, सीप र पूँजीको अधिकतम परिचालन गरी आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरण गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाक्षेत्र भित्रका सहकारी संस्थाहरुको लगत अद्यावधिक गर्ने, क्षमता विकास गर्ने, साभेदारीमा गरिबी न्युनीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, प्रतिवेदन प्रणाली व्यवस्थित गर्ने लगायत संस्थाहरुको अनुगमन सुपरीवेक्षण गर्ने कार्य गरिनेछ र सोका लागि आवश्यक कार्यक्रम एवम् बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
- सवैधानिक व्यवस्था अनुसार स्थानीय स्वरोजगार वृद्धि र गाउँपालिकाको आर्थिक विकासलाई अगाडी बढाउन **सरकारी,सहकारी र निजी गरी तिन खम्बे अर्थ नीति** कार्यान्वयन गर्दै समृद्ध सुर्नया गाउँपालिका निर्माणका लागि लगानी मैत्री गाउँपालिका बनाउन पहल गरिनेछ ।
- स्थानीय उद्यमशिलता, सीप विकास र स्थानीय श्रोत साधनको उपयोगको माध्यमबाट स्थानीयहरुको अभिवृद्धि गरि स्थानीय आर्थिक विकासका लागि सहकारी संस्थाको दर्ता र नियमन गरिनेछ ।

ई) पर्यटन

- सुर्नया गाउँपालिकाभित्र पर्ने ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक, सम्पदाहरुको अध्ययन अनुसन्धान गरी संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रको उजागर गर्न विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- रौलाकेदार, पातालभुमेश्वर, गोफाकेदार र गोवेश्वर क्षेत्रलाई धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्ने नीति लिइनुका साथै राष्ट्रियस्तरको पर्यटकीय क्षेत्र घोषणा गराउन पहल गरिनेछ ।
- पातालभुमेश्वर देखी रौलाकेदार सम्म केवलकार जडान गर्नका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी बजेटका लागि प्रदेश र संघीय सरकारसँग आवश्यक पहल गरिनेछ ।

उ) श्रम तथा रोजगार

- कोभिड १९ को कारणले हाल भारत लगायत अन्य देशबाट गाउँपालिका क्षेत्रमा प्रवेश गरेका युवाहरुको तथ्यांक लिई उनीहरुको सीपको आधारमा गाउँपालिका तथा वडा स्तरीय आयोजनाहरुमा श्रम सहभागिता गराई रोजगारी सिर्जना गरी उनीहरुलाई क्षमताको आधारमा काममा समावेश गराई रोजगारतर्फ आकर्षित गरिने छ ।
- बेरोजगार युवाको वडा स्तरीय बेरोजगार बैंक बनाई रोजगार सम्बन्धी सुचनाको पहुँच पुर्याउने र लोक सेवा लगायत अन्य व्यवसायिक सेवा प्रवेशका लागि तालिम तयारी कक्षा सञ्चालन गरिनेछ साथै गाउँपालिका भित्रका युवायुवतिको सिप विकास गरी क्षमतावान एवं सक्षम बनाईनेछ ।
- रोजगार सेवा केन्द्रलाई थप बिकसित गर्दै यस गाउँपालिकामा रहेका श्रमिकहरुको सीप उपयोग हुने गरी उनीहरुको व्यक्तिगत विवरण रहेको श्रम सूचना बैंक स्थापना गरी रोजगारदाता र रोजगारीको खोजीमा रहेका बीच सम्पर्क स्थापित गरी यस क्षेत्रमा हुने विकास निर्माणका कार्यहरुमा सम्भव भए सम्म गाउँपालिका क्षेत्रकै श्रमिकहरु प्रयोग गर्नका लागि निजी क्षेत्रसँग पनि आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक नीति बनाई कमजोर आर्थिक अवस्था भएका दलित, महिला र युवालाई प्राथमिकता दिई बजेटको सदुपयोग गरिनेछ । र विकास कार्यलाई दिगो बनाउन गाउँपालिकाबाट निर्माण सामाग्रीका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनुका साथै गाउँपालिका र कार्यक्रम बिच तादाम्यता गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रमा सिप सिकेका श्रमिकहरुलाई सिप परिक्षण गरी सिप सिकेको प्रमाणपत्र उपलब्ध गराई उनिहरुको सिपलाई पालिकाको विकास निर्माणको काम उपयोग गरिनेछ ।

ऊ) उद्योग/वाणिज्य

- लघु उद्यम विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई महिलालाई उद्यमशिलता विकास तथा स्थानीय स्तरको स्रोत साधनको सदुपोग गरी व्यवसायिक उत्पादन बृद्धिमा जोड दिईनेछ ।
- सिपमुलक तालिम जस्तै : ईलेक्ट्रिसियन, प्लम्बर,डेन्टिड, पेन्टिड, व्युटिसियन, डेरी प्रोडक्ट, सिकर्मी, डकर्मी, ग्यारेज, हेयर कटिड, स्यानिटरी प्याड, मसला उद्योग, अल्लो प्रशोधन र कृषि उत्पादन सम्बन्धी ज्ञानका गुणस्तरिय तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा उच्च मुल्यवृद्धिलाई मध्यनजर गरी कृषि सहकारीको माध्यमबाट सुपथ मुल्य पसल संचालनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकाका ८ वटै वडामा संचालनमा रहेका परम्परागत उद्यमहरुको स्तरोन्नती गरिनेछ ।
- उद्योग क्षेत्रको आवश्यक जनशक्तिको विकास मार्फत स्थानीय स्तरमै रोजगारी सिर्जना गरी गाउँपालिकालाई समृद्ध बनाईनेछ ।

ख) सामाजिक बिकास नीति :

अ) शिक्षा

- हाल गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालन भईरहका विद्यालय तथा अन्य शैक्षिक संस्थाको स्तर बृद्धि गर्न **शैक्षिक सुधार कार्यक्रम** अगाडी बढाइनेछ ।
- विद्यालयको लेखाङ्कन प्रणालीलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र उपयोगी बनाउन कम्तिमा मा वि तहका प्र.अ. र लेखापालहरुलाई विद्यालय लेखाङ्कन (SAS) सम्बन्धी तालिमको व्यावस्था मिलाईनेछ ।
- बाल विकास तथा विद्यालय समायोजन कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा अगाडी बढाइनेछ । समायोजन गरिएका विद्यालय तथा बाल विकासका लागि अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर उकास्न कुनै एउटा विद्यालयलाई आवासीय विद्यालयका रुपमा रुपान्तरित गरी **गाउँपालिका आवासीय विद्यालय कार्यक्रम** सञ्चालनका लागी पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरुमा समायोजन कार्यलाई निरन्तरता दिदै विद्यार्थी अनुपातका आधारमा शिक्षक दरबन्दी मिलान गरी शिक्षक व्यवस्थापन कार्य लाइ निरन्तरता दिइनेछ र विद्यालय अनुपातका आधारमा शिक्षक दरबन्दी अति न्युन रहेको विद्यालयलाई गाउँपालिकाबाट न्युनतम शिक्षक व्यवस्थापन गरिनेछ ।साथै समायोजनमा जाने विद्यालयहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

- विद्यालय उमेर समूहका कुनै पनि बालबालिका विद्यालय शिक्षाबाट वञ्चित नहुन भन्ने उद्देश्यले सघन रूपमा भर्ना अभियान चलाइनेछ र विद्यालय भर्ना भै सकेका बालबालिकालाई पुरै समय विद्यालयमा टिकाउन “अभिभावक सचेतना कार्यक्रम” लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिका भरीका विद्यालयका शिक्षक विद्यार्थीहरूको पोशाकमा एकरूपता ल्याइनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूमध्ये आ.व. २०८१।०८२ भित्र कुनै १ विद्यालयलाई **नमुना विद्यालय घोषणा** का लागि पहल गरिनेछ र अन्तरपालिका विद्यालय भ्रमण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रमलाई निरन्तरता दिइ प्रवोधिकरण तालिम संचालन गरिनेछ । साथै १ देखि ३ कक्षाको स्थानीय विषयको पाठ्यपुस्त तयार गर्नका लागि पहल गरिनेछ ।
- शिक्षामा देखिएका नवीन विधि, प्रविधि र नवप्रवर्तन राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय प्रयासको बारेमा बृहत शैक्षिक कार्यशाला गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न प्र.अ., शिक्षक, विद्यालयका कर्मचारी र बालबिकास सहजकर्ताहरूका बैठक, तालिम, कार्यशाला र अभिमुखीकरण कार्यक्रममा बढावा दिइनेछ । गाउँपालिकास्तरीय विषयगत प्रतिष्पर्धा सिर्जनाका लागि विषयगत समूहहरू निर्माण गरी अनुभव आदानप्रदान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- आधारभुत तह कक्षा ८ उत्तिर्ण परीक्षालाई मर्यादित र व्यवस्थित बनाउन पालिका स्तरीय परिक्षा संचालन गरिनेछ र उक्त परीक्षामा सर्वोत्कृष्ट नतिजा ल्याउने सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका छात्रछात्रालाई सम्मान गरिनेछ ।
- बालबालिकाको सर्वाङ्गिक विकासका लागि अतिरिक्त क्रियाकलाप मार्फत बालबालिको प्रतिभा पहिचान र विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाका शैक्षिक क्रियाकलापलाई व्यवस्थित बनाउन वार्षिक शैक्षिक योजना निर्माण र वार्षिक शैक्षिक क्यालेण्डर, शैक्षिक बुलेटिन र शिक्षा पार्श्वचित्र निर्माण कार्य गरिनेछ ।
- विद्यालयमा शिक्षक डायरीको अनिवार्य व्यवस्था गरिनेछ । र सबै विद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको परिचयपत्रको व्यवस्था गाउँपालिकाबाट गरी विद्यालयमा परिचयपत्र अनिवार्य गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरूका राम्रा प्रयासहरूको डकुमेन्ट्री तयार गरि प्रचार प्रसार गरिनेछ । विद्यालयस्तरीय र अन्तर विद्यालयस्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलापलाई नियमित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- सुर्नया गाउँपालिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याएका शिक्षाप्रेमी, समाजसेवी व्यक्तित्वहरू मध्येबाट प्रत्येक वर्ष **सुर्नया शैक्षिक व्यक्तित्व सम्मान कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ ।
- प्रत्येक विद्यालयमा ईन्टरनेटको पहुँच विस्तार गरी डिजिटल माध्यमबाट पठनपाठन गर्न पहल गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूको भौतिक संरचना निर्माण गरिनुका साथै पुराना संरचनाहरूको अध्ययन गरि प्रवलीकरण गरिनेछ ।
- आर्थिक अवस्था कमजोर भएका उच्च शिक्षा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिका अन्तरगत रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत बालबालिकाहरूलाई स्वास्थ्य जाच, स्वास्थ्य शिक्षा, सरसफाई, आईरन चक्की, फोलिक एसिड, जुकाको औषधी वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

- विद्यालय सुधार योजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । साथै माध्यमिक विद्यालयहरुमा उत्तीर्ण परिक्षालाई मध्यनजर गरी आवश्यकता अनुसार **थप कक्षाको** व्यवस्था गरिनेछ ।
- IEMIS प्रणालीलाई थप व्यवस्थित गर्न आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिका अन्तरगत सामुदायिक विद्यालयहरुमा संचालित प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरुमा कार्यरत बालविकास शिक्षकहरुका लागि मन्टेश्वरी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- शिक्षक सेवा आयोगबाट सिफारिस भई आएका नव नियुक्त शिक्षकहरुका लागि सेवा प्रवेश तालिमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- आधारभुत विद्यालय ६ ८ र माध्यमिक विद्यालय ९ १० मा कार्यरत गणित र अंग्रेजी विषयका शिक्षकहरुलाई कष्टमाईज तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- सुर्नया गाउँपालिकामा संचालनमा रहेको एक मात्र क्याम्पस रौलाकेदार बहुमुखी क्याम्पसलाई मर्यादित र व्यवस्थित बनाउनका लागि गाउँपालिकाबाट आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।

आ) युवा तथा खेलकूद नीति

- गाउँपालिका भरिका युवा खेलाडीहरुको क्षमता पहिचान गरी खेलकूद क्षेत्रमा अग्रसर हुन तालिम तथा अन्य अवसरहरु प्रदान गरिनेछ ।
- **राष्ट्रका लागि खेलकूद, स्वास्थ्यका लागि खेलकूद** भन्ने मूल मन्त्रलाई आत्मसात गर्दै पालिका स्तरिय खेलकूद मैदान निर्माण गरिनेछ ।
- राष्ट्रपति रनिङ्ग सिल्ड खेलकूद प्रतियोगितालाई नियमित संचालन गरिनेछ ।
- पार्क, खुलाक्षेत्र तथा खेल मैदानको व्यवस्थापनको लागि सरकारी तथा सार्वजनिक जमिन प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
- **योग गरौं स्वस्थ बनौं** भन्ने नारालाई साकार पार्न गाउँपालिका अन्तरगतका सबै विद्यालयमा योग अभ्यासलाई अनिवार्य गरिनेछ ।

इ) स्वास्थ्य

- संविधानमा मौलिक हकका रुपमा रहेको गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा सबै नागरिकको सहज पहुचमा पुग्नेगरी प्रभावकारी रुपमा उपलब्ध गराउने एवं आधारभुत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क रुपमा उपलब्ध गराइनेछ र गुणस्तरिय तथा स्वास्थ्य बर्द्धक खाद्य पदार्थको प्रवर्द्धन र प्रयोग मार्फत कुपोषणलाई न्यूनिकरण गर्दै लैजाने र कुपोषण उपचार केन्द्रको सुदृढिकरण गर्दै यस गाउँपालिकालाई पोषणयुक्त गाउँपालिका बनाउने कार्य अगाडी बढाउन **म स्वस्थ मेरो गाउँपालिका स्वस्थ** भन्ने अवधारणा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।

- गाउँपालिकाक्षेत्र भित्र जेष्ठ नागरिक एवं प्रत्येक वडावासीको पहुँच पुग्ने गरी विशेषज्ञ सेवा सहितको घुम्ती स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिनेछ, र मधुमेह, उच्च रक्तचाप, मृगौला, क्यान्सर, मुटु रोग, आडखस्ने समस्या जस्ता रोगहरुको निशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण शिविर सञ्चालन गरिनुका साथै निशुल्क औषधिको प्रवन्ध मिलाईनेछ ।
- स्वास्थ्य सेवामा गुणस्तरीयता कायम गर्न प्राविधिक जनशक्तिको क्षमता विकासका साथै स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्तरोन्नतिका लागि सम्बन्धित निकायमा अनुरोध गर्ने तथा स्वास्थ्य सेवालाई भरपर्दो र गुणस्तरीय बनाईनेछ ।
- गाउँपालिकामा निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको १० शैयाको आधारभूत अस्पताल निर्माणको कार्य छिटो सम्पन्न गरी शल्यक्रिया सहितको प्रसुती र पाठेघर सम्बन्धी उपचार, नसा तथा हाडजोर्नी सम्बन्धी सेवा र जनरल फिजिसियन सेवा संचालनमा ल्याईनेछ, र अन्य सेवाहरु क्रमश थप्दै लगिनेछ ।
- गाउँपालिकाका सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र र आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरुमा स्थापना भएका बर्थिङ्ग सेन्टरहरुको स्तरोन्नती गरि पूर्ण संस्थागत सुत्केरी हुने गाउँपालिकाको रुपमा स्थापित गरिनेछ ।
- प्रत्येक बालबालिकाहरुले पूर्ण खोप पाउनु उनीहरुको **नैसर्गिक अधिकार** हो भन्दै जन्मेदेखि २३ महिनासम्मका बालबालिकाहरुलाई राष्ट्रिय तालिका अनुसार पूर्ण रुपमा गुणस्तरिय खोप सेवा संचालन गर्न खोपकेन्द्रहरुको भौतिक अवस्था क्रमिक रुपमा सुधार गर्दै लगिनेछ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वमसेविकाहरुको मनोबल उच्च हुने खालका प्रोत्साहनमुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- सुनौलो हजार दिनका बालबालिकाको, सुत्केरी तथा गर्भवतीलाई लक्षित गरी स्वास्थ्य तथा पोषणका कार्यक्रमहरु संचालनका लागि आवश्यक बजेट तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गरिनेछ ।
- यस पालिकाभित्र स्वास्थ्य क्षेत्रमा भए गरेका कार्यहरुको चुस्त दुरुस्त अभिलेख राखि माथिल्लो निकायमा प्रतिवेदन पठाउने प्रणालीको विकास गर्न प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाका कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकास गराई सो कार्यका लागि आवश्यक पर्न जाने सामग्रीको उपलब्धता गरी सेवा सञ्चालन गरिनेछ ।
- पालिका क्षेत्रमा **स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रमलाई** प्रभावकारी रुपमा आम जनतासम्म पुऱ्याई उक्त कार्यक्रमवाट अधिक लाभ लिनका लागि पहल गरिनेछ ।
- **“स्वस्थ शरिर स्वस्थ दिमाग”** भन्ने नारालाई ध्यानमा राखी १८ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई धुम्रपान, मद्यपान तथा लागुपदार्थवाट टाढा राख्न प्रेरणादायी शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- अनियन्त्रित रुपमा विक्री वितरण भईरहेको मदिरालाई नियन्त्रण गरी निश्चित ठाउँमा मात्र विक्री वितरण केन्द्र तोकौ व्यवस्थित गरिनेछ ।
- ६० वर्ष माथिका दीर्घ रोगीहरुलाई निःशुल्क औषधी प्रदान गर्न यो वर्ष तथ्याङ्क संकलन गरिनेछ, र जेष्ठ नागरिकहरुका लागि निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षणका साथै औषधी उपचार गर्न **घर घरमा अध्यक्ष** कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- टोल टोलमा स्टेचरको व्यवस्था गरिनुका साथै आकस्मिक दुर्घटना, सडक दुर्घटना र प्रसुती महिलालाई गाउँपालिकाको एम्बुलेन्सले नजिकको अस्पतालसम्म पुऱ्याउन व्यवस्था गरिएको निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा लाई निरन्तरता दिईनेछ ।

- पशुपञ्छी बाट मानिसमा सर्ने तथा किटजन्य सरुवा रोगको नियन्त्रणका लागी जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुलाई आकस्मिक रुपमा प्रेषण गर्न पालिका स्तरीय आकस्मिक प्रेषण कोष स्थापना गरी संचालनमा ल्याईनेछ ।
- आरोग्य केन्द्रको उचित व्यवस्थापन गर्दै आयुर्वेद उपचार पद्धतीलाई बढावा दिईनेछ ।

ई) खानेपानी तथा सरसफाई

- स्वच्छ पानी स्वस्थ जिन्दगानी को अवधारणालाई संस्थागत गर्नका लागि गाउँपालिकाका सबै क्षेत्रमा स्वस्थ स्वच्छ पानीको व्यवस्थापन र पानी खानेपानी सरसफाईको क्षेत्रमा कार्य गर्ने दातृ संस्था एवम् गैर सरकारी संस्थासंग समन्वय बढाई गाउँपालिकाबाट पनि उक्त कार्यको शुरुवात गरिनेछ ।
- खानेपानी मुहानको सम्भाव्यता अध्ययन गरी संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गरिनेछ ।
- "चिटिक्क घर आँगन चिटिक्क गाउँपालिका" अवधारणालाई प्रोत्साहन गर्न जुठ्यान, फुल रोप्ने, गोठ सुधारका कार्यक्रमहरु लागू गर्दै कम्तिमा १ वडालाई नमुना वडाको रुपमा अगाडी बढाउन पहल गरिनेछ ।
- एक घर एक शौचालयको अवधारणालाई कडाईका साथ पालना गराउँदै आफ्नो घर अगाडि आफैले सरसफाई गर्नुपर्ने अवधारणाका साथ ब्यवहार परिवर्तनका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

उ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति :

महिला ,बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक

- गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) लागू गरी सो को लेखाजोखा गरी त्यसबाट देखाएका समस्याहरुको समाधानको लागि लैससास मुलप्रवाहिकरण योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- लैससासको अवधारणामा समानता ल्याउन मानवीय संसाधनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- लैङ्गिक हिंसा, मानव वेचबिखन, बालविवाह, बहुविवाह तथा छाउपडी जस्ता कुप्रथा सामाजिक विकृति तथा अपराधजन्य कार्यलाई न्यूनीकरण र निरूत्साहित गर्ने शुन्य सहनशीलताको नीति लिइनेछ ।
- महिला तथा एकल महिलाहरुलाई आत्मनिर्भर बनाउन सीप विकास र उद्यमशीलता तालिमबाट आर्थिक विकास गरिनेछ ।
- असमानता ,भेदभाव ,परम्परागत मुल्यमान्यता तथा स्थानिय रुपमा अभ्यास भएका केहि हानिकारक व्यवहारहरु कसरी समतामूलक र न्यायोचित समानताको लागि अवरोध हुन भन्ने सम्बन्धमा सुचनामुलक स्रोत सामाग्री प्रकाशित गर्ने र सो सम्बन्धमा तालिम, अन्तरक्रिया , छलफल जस्ता कार्यक्रमहरुको आयोजना निरन्तर रुपमा गरिनेछ ।
- लैगिक हिंसा र भेदभावपूर्ण व्यवहार विरुद्धका हरेक कृयाकलाप तथा कार्यक्रमहरुमा किशोर तथा किशोरीहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता पुऱ्याउन प्रत्येक माध्यमिक विद्यालयहरुमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- जातीय आधारमा हुने छुवाछुत, भेदभाव र विभेदहरूलाई न्युनीकरण गर्दै **विभेद मुक्त सुर्नया गाउँपालिका** निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- वास्तविक अपाङ्गताको तथ्याङ्क (संख्या, सिप, क्षमता) संकलन गरीने छ र अपाङ्गता परिचयपत्र वितरण कार्यविधि २०७५ बमोजिम अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई परिचयपत्र लगायतका स्थानीय सरकारले प्रदान गर्ने सेवा सुविधाहरू सरल तरिकाले उपलब्ध गराउन घुम्ती शिविर संचालनलाई थप प्रभावकारी र व्यवस्थित गरिनेछ ।
- अपाङ्ग परिचयपत्र वितरणलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न डिजिटल अपाङ्ग परिचय पत्र वितरण गरिनेछ ।
- विपन्न एकल पुरुषहरूको जिवन निर्वाहलाई सहजिकरण गर्न गाउँपालिकाबाट **विदुर राहात कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ ।
- विपन्न एवं घरबार विहिन दलित परिवारहरूका लागी दलित लक्षित आवास कार्यक्रम संचालन गर्न पहल गरिनेछ ।
- **ऊ) साँस्कृतिक प्रवर्द्धन**
- यस क्षेत्रमा रहेका विभिन्न समुदायहरूले मनाउदै आएका गौरा, होली, आदी चाडपर्व, धर्म संस्कृती लगायत मठ मन्दिर, संरक्षण र सम्बर्द्धनमा जोड दिईनेछ ।
- धार्मिक, साँस्कृतिक तथा ऐतिहासिक महत्व बोकेका स्थान तथा सम्पदाहरूको खोजी र मौलिकता लाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै लगिनेछ ।
- स्थानीय भाषा, लिपी, साहित्य र कलालाई प्राथमिकताका साथ संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ ।
- **ग) पुर्वाधार बिकास सम्बधी नीति**
- विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो समावेशी र परिणाममुखी बनाउन सुर्नया गाउँपालिकाको रणनीतिक विकास गुरुयोजना तयार गरिनेछ ।
- संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र यस गाउँपालिका अन्तरगतका योजनाहरू एकद्वार प्रणाली सञ्चालन गर्ने गरी आपसी समन्वय गरी योजनाहरू नदोहोरिने गरी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका प्रमुख पुर्वाधार विकासका लागि आवश्यकता अनुरूप बजेट विनियोजन गरिनेछ । चालु आ.ब.का अधुरा, क्रमागत योजनाहरू, आयोजनाको निरन्तरता र नयाँ आवश्यक पुर्वाधार निर्माणलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
- नेपाल सरकारद्वारा निर्धारण गरिएको मार्गदर्शन एवं राष्ट्रिय भवन निर्माण संहिता समेतका आधारमा निर्धारण गरिएको भवन निर्माण सम्बन्धि मापदण्डलाई आधार मानी स्थानीय आवश्यकताका आधारमा समग्र शहरी विकास तथा भौतिक पुर्वाधार निर्माणलाई अगाडी वढाईनेछ ।
- विभिन्न पुर्वाधार निर्माण योजनाहरूको नियमित संचालन गर्न मर्मत सम्भार, संचालन र व्यवस्थापनको लागि गाउँपालिका मर्मत सम्भार कोष संचालन गरिनेछ र वास्तविक आवश्यकताको आधारमा योजनाहरूको मर्मत संचालन गरिनेछ ।

- योजना कार्यान्वयन गर्दा योजनाको सम्झौता तथा फरफारक गर्दा Pre-project र post project photo को नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- आफ्नै प्रशासनिक भवन नभएका वडा कार्यालयहरूमा भवन निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रमा नक्सापास नगरी बनाएका घरहरूको नक्सापासको प्रक्रिया अगाडि बढाई अभिलेखिकरण गरी नियमित गरिने छ ।
- सुर्नया गाउँपालिकाको स्थानीय दर रेट बनाई लागु गरिनेछ ।

सिंचाइ

- सिंचाई र खानेपानीको आवश्यक परिपुर्ति गर्न र उक्त योजनाको दिर्घकालीन योजनाका लागि खानेपानी श्रोत व्यवस्थापन योजना सम्बन्धी अध्ययन गरि अगाडी बढाईनेछ ।
- सुर्नया नदीको वरिपरिको भागमा कृषि उपजहरु उत्पादनका लागि सिंचाइ सुविधा पुर्याउन लिफ्ट सिंचाई योजना निर्माण गर्नका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरि लिफ्ट सिंचाई योजना निर्माणमा विशेष जोड दिईनेछ ।

विद्युत/उर्जा

- विद्युत लाइन विस्तार नभएका वडा ,वस्ती तथा टोलहरूमा विद्युतीकरणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ र विद्युत लाईन पुगेका स्थानमा गुणस्तरीय विद्युत सेवा सञ्चालन गराउन निरन्तरता दिइनेछ ।
- स्थानीय स्तरको बस्ती र घरेलु उद्योग संचालनको लागि गाउँपालिका भित्रको खोलाहरूबाट साना जलविद्युत उत्पादन गर्नका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरि निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाउन पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने सडकको विभिन्न स्थानमा सडक सौर्य बत्ती वा विद्युत जडान गरिनेछ ।
- गाउँबासिहरूलाई विद्युत महशुल बुझाउन सहजताका लागि पालिकास्तरमा विद्युत महशुल काउन्टर स्थापनाका लागि पहल गरिनेछ ।
- उज्यालो गाउँ, धुवाँ रहित गाउँ बनाउनका लागि वैकल्पिक उर्जासँगको समन्वयमा सुधारिएको चुलो निर्माण तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

यातायात

- सबै प्रकारका सडकहरूको नक्शाङ्कन गरी राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार सडकहरूको क्षेत्र निर्धारण हुनेगरी यातायात गुरुयोजना (MTMP) निर्माण गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
- गाउँवासीहरूलाई सहज, सुलभ, र सुरक्षित यात्रा गर्नका लागि पालिकाका मुख्य मुख्य ठाउँहरूमा क्रमशः यात्रु प्रतिकालय निर्माण गर्ने नीति लिईनेछ ।
- लगत कट्टा नभएका जग्गामा निर्माण भएका सडकहरूको लगत कट्टा गरिनेछ ।
- पालिकाका अधिकांश बस्तीहरूमा सडक संजालले जोडिईसकेकोले उक्त सडकहरूलाई स्तरोन्ती गर्नका लागि सिंगल कटिङ्ग रोडलाई डबल कटिङ्ग र डबल कटिङ्ग रोडलाई नाली सहितको ग्राभेल र ग्राभेल सडकलाई पक्की नाली सहित कालोपत्रे सडकमा स्तरोन्नतिका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

घ) वन वातावरण तथा विपत व्यवस्थापन सम्बन्धि नीति

वन, वातावरण

- गाउँभित्र रहेका सार्वजनिक जग्गाको लगत संकलन गरी संरक्षण गरिनेछ । त्यस्ता सार्वजनिक जग्गाहरूमा वृक्षारोपण गरीनेछ । साथै भु बर्गीकरणको योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
- वन स्रोतको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा सदुपयोगबाट स्थानीय समुदायको सहभागीता अभिवृद्धि गर्दै वन पैदावरबाट प्राप्त राजस्वले गाउँपालिकाको आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याइनेछ ।
- गाउँपालिकामा कम्तिमा एउटा नर्सरी स्थापना गरी वन विकास तथा सडक, नदी र सार्वजनिक जग्गाहरूमा सरोकारवाला निकायहरूको साभेदारीमा वृक्षारोपण गरिनेछ र सामुदायिक निजी वनको अवधारणालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- संकटासन्न अवस्थामा पुगेका जंगली जनावर, जडीबुटी तथा वन, वनस्पतीहरूको संरक्षण, जैविक विविधताका हिसावले महत्वपूर्ण क्षेत्र (Biodiversity hot Spot) को पहिचान तथा संरक्षण, जैविक विविधता लगायत रौलाकेदार, पातालभुमेश्वर र गोफकेदार क्षेत्रलाई पर्यटकिय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न गुरुयोजना तयार गर्ने कार्यका लागि पहल गरिनेछ ।
- जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक असरलाई न्यूनीकरण गर्न वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा विकास योजनालाई वातावरण मैत्री बनाउँदै लगिनेछ ।
- गाउँपालिकामा निर्माण भएका सडकहरूको छेउछाउमा वृक्षारोपण गरी वन क्षेत्रलाई बढाइनेछ ।
- वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्न वन क्षेत्रभित्र रहेका जल, थल र उभयचर प्राणी आदिको संरक्षण अभियान थालिनेछ र सुर्नया नदिमा अबैध माछा संकलन रोक्ने प्रयास गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र दर्ता भएका निस्कृय सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिलाई सकृय बनाउने र दर्ता नभएका सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिलाई दर्ता प्रकृयामा ल्याउने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।

अ) विपद व्यवस्थापन

- आकस्मिक रूपमा आई पर्ने महामारी तथा विपत जन्य विभिन्न रोग ब्यादि,बाढि पहिरो र हावाहुरीलाई आकस्मिक रूपमा व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरी व्यवस्थापन र परिचालन गर्नुका साथै प्रत्येक वर्ष उक्त कोषमा प्रत्येक वर्ष १ लाख भन्दा बढी रकम थपिनेछ ।
- स्थानीय विपद जोखिम न्युनीकरण रणनीतिक कार्ययोजना तथा विपद पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरि जोखिमलाई न्युनिकरण गर्दै लगिने छ । साथै स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना (LDCRMP) तर्जुमा गरि कार्यान्वयनमा ल्याउनेछ । यस्ता योजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्न विकास साभेदार सस्थाहरु संग सहकार्य गरिनेछ ।
- भू-क्षय तथा प्राकृतिक प्रकोपको दृष्टिकोणबाट संवेदनशील मानिएका क्षेत्रमा प्रकोपको जोखिमलाई व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।

आ) फोहोर मैला व्यवस्थापन

- फोहोर मैला व्यवस्थापनका लागि पालिकामा विभिन्न जनचेतनाका कार्यक्रम गर्न पहल गरिनेछ ।
- सुर्नया गाउँपालिकालाई स्वच्छ गाउँपालिकाको रूपमा स्थापित गर्न **मैले गरेको फोहर, मैले सफा गर्छु भन्ने** खालका जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- कुहिने फोहोरलाई प्रयोग गरी गमला तरकारी खेती गर्ने अभियानलाई प्रोत्साहन गरिने छ । हरियाली वर्गैचा निर्माण गर्नेलाई पुरस्कृत गर्ने नीति लिइनेछ ।
- बजार क्षेत्र र सार्वजनिक स्थलमा क्रमशः सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्दै लगिने र मर्मत सम्भार तथा सञ्चालनको उचित व्यवस्था मिलाइनेछ । र डस्टबिन राख्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।

ड) सुशासन तथा संस्थागत विकास सम्बन्धी नीति

अ) संस्थागत सुशासन

- गाउँपालिकामा E- governance प्रणालीको विकास गर्न आवश्यक पुर्वाधार निर्माण एवं सो को प्रभावकारी कार्यान्वय गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको Village Profile निर्माण गरी आवश्यकताका आधारमा विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गरिनेछ र आवधिक योजनाको आधारमा मध्यकालीन संरचना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- पालिकामा हेल्प डेस्क व्यवस्थापन र गुनासो पेटिकामा आएका सुभाब तथा गुनासोहरुलाई समयमै फर्छ्यौट गर्न गुनासो संयन्त्रलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको वेवसाईटमा गाउँपालिकाका गतिविधी तथा सूचनाहरु नियमितरूपमा सार्वजनिक गरी नागरिकको सूचनामा पहुँच पुर्याइनेछ साथै गाउँपालिकाबाट प्रदान गर्दै आएका सेवा सुविधाहरुमा यान्त्रिकीकरण गरी कम्प्युटरको माध्यमबाट प्रदान गरिनेछ ।

- निर्वाचित जनप्रतिनिधी र कर्मचारीहरूकालागी आवश्यक पर्ने उपयुक्त तालिम, अध्ययन, अवलोकन गोष्ठीलाई प्राथमिकता दिई कर्मचारीको कार्यसम्पादन मुल्याङ्कन विधि प्रभावकारी र वैज्ञानिक बनाई प्रोत्साहन तथा दण्डात्मक पद्धतिका आधारमा कर्मचारीलाई सेवामुखी तथा जवाफदेही बनाईनेछ ।
- जेष्ठ नागरिक, दलित, विधवा महिला, एकल महिला, दलित बालबालिका, पूर्णअशक्त अपाङ्ग, आशिक अशक्त अपाङ्गहरूलाई प्रदान गरिदै आईरहेको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्य र व्यक्तिगत घटना दर्ता कार्य **Online System** लाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
- सुशासनका आधारभूत पक्षहरू उत्तरदायित्व, जवाफदेहिता, पारदर्शीता, जनसहभागीता र सामाजिक भावनालाई प्रवर्द्धन गर्दै सेवाग्राहीहरूलाई सुशासनको अनुभूती दिलाउन गाउँपालिका तथा वडाहरूबाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाह तथा सञ्चालित आयोजनाहरू तथा कार्यक्रमहरूको चौमासिक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम गरिनेछ ।
- पेशकी, वेरुजु र भ्रष्टाचार विरुद्ध शुन्य सहनशिलताको नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा आवश्यक विभिन्न ऐन, नियमावली, कार्यविधी निर्माण गरि लागू गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कालोबजारी, कृत्रिम अभाव, एकाधिकार सृजना गर्ने व्यवसायीलाई कारबाही गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरि अधि बढिनेछ । साथै बजार अनुगमनको कार्यलाई तिब्रताका साथ निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाका द्वारा प्रदान गरिने सेवा र सूचनाहरू अनलाईन मार्फत प्रवाहित गरी सेवा र सूचनामा सबैको पहुँच पुर्याईनेछ ।
- सुशासन, सूचनाको हकको प्रत्याभूति र जवाफदेहिताका विभिन्न संयन्त्र तथा औजारहरूको अभ्यासका लागि नागरिक सहभागिता, नागरिक समाज र सञ्चार क्षेत्रको भूमिकालाई प्रोत्साहित गर्ने खालका योजनाहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने खालका कार्यक्रम गर्ने र सुशासनको क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थालाई सहयोग गरी असल अभ्यासहरूलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको संस्थागत स्वमूल्यांकनको नतिजाको आधारमा राम्रा अभ्यासहरूलाई निरन्तरता दिदै सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू पहिचान गरि क्षमता विकास योजना तयार गरिनेछ र त्यसको कार्यान्वयनमा तिब्रता ल्याइनेछ ।
- गाउँपालिकाको समग्र योजनाबद्ध विकासको लागि मध्यकालिन खर्च संरचना सहितको आवधिक योजना निर्माण गरि यसैका आधारमा विषयगत रणनीतिक योजना तथा वार्षिक योजना तयार गर्ने पद्धतिको विकास गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सबै टोलहरू समावेश गरेर टोल विकास संस्था गठन गर्दै क्षमता विकास गरी योजना तर्जुमा, उपभोक्ता समिति गठन, सार्वजनिक परीक्षण तथा अनुगमन कार्यमा परिचालन गरिनेछ । साथै टोल बस्तीमा सामाजिक सहिष्णुता कायम गर्न एवम् सामाजिक कुरितीहरूको उन्मुलन गर्न परिचालन गरिनेछ ।

आ)राजस्व

- कर करले होइन रहरले तिर्ने भन्ने सोचको विकास तथा कर कानूनको पालना गर्न करदाता साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- सुर्नया गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कर दाताहरूको तथ्याङ्क संकलन गरि अभिलेख अध्यावधिक गरिने छ । राजस्व परिचालन गर्न विभिन्न निकासँग समन्वय गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको राजस्व प्रशासन सुधारको लागि राजस्व सुधार योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा ल्याइने छ साथै आर्थिक ऐन र कर तथा गैरकर राजस्व ऐन कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- करका दायरामा वृद्धि गरिनुका अतिरिक्त गाउँपालिकाको स्वायत्त अधिकार क्षेत्रभित्र रहने कर दस्तुरका वृहत क्षेत्रहरूको पहिचान सहित संकलन तथा व्यवस्थापनमा उपयुक्त नीति अपनाई श्रोत साधनको परिचालन गरिने तथा साविकको आन्तरिक श्रोत वृद्धि गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- आन्तरिक राजस्व वृद्धिका लागी व्यवसाय करमा सार्वजनिक निजी साँभेदारीको अभ्यास अगाडी वढाईनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका उद्योग व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याउन कर संकलन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन कर जागरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान गर्ने नीति लिईनेछ ।
- व्यवसाय कर, बहाल कर तथा अन्य श्रोतको लगत अध्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।
- गाउँपालिकामा सफ्टवेयरको माध्यमबाट संकलन गरिने राजश्वलाई नागरीकको सहजताकालागि सफ्टवेयरको विस्तार मार्फत वडामै वडाबाटै राजश्व संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- आन्तरिक राजश्व वृद्धिका लागी व्यवसाय कर, मालपोत कर, बहाल कर तथा बहाल बिटौली करको दायरा बढाउने नीति लिईनेछ ।
- महालेखा परिक्षकको कार्यालयले औल्याएका बेरुजुहरु समयमै फछ्यौट गर्न तदारुकताकासाथ कार्य गरिने छ र पालिकालाई बेरुजु शुन्य तथा वित्तिय रुपमा अनुशासित गाउँपालिका बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

इ) सेवा प्रवाह

- सेवा प्रवाहको न्यूनतम मापदण्ड नमुनाको रुपमा तयार सो को कार्यान्वयन प्रणाली बनाई सर्वसुलभ सेवा प्रवाह गरिनेछ ।
- सेवाप्रवाहलाई प्रभाकारी बनाउन गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारिहरूको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- सेवाको वरिपरि नागरिक नभई नागरिकको वरिपरी सेवा भन्ने सोचको विकास गर्दै आवश्यकता अनुसार नागरिकहरूको घर दैलोमै सेवा दिन घुम्ती सेवालाई थप प्रवाकारी बनाइनेछ ।
- पारदर्शितालाई आत्मासात गर्दै प्रविधिको प्रयोगमा अभिवृद्धि गरी प्रत्येक वडा कार्यालयमा सेवा सम्बन्धी नागरिक वडापत्र राखी प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- गाउँपालिकाले गरेका कामकारवाहीका सम्बन्धमा आम सुर्नया बासीहरूलाई जानकारी गराई पारदर्शिता मार्फत सुशासन अभिवृद्धिका लागी चौमासिक रुपमा सार्वजनिक सुनुवाईको व्यवस्था गरिनेछ ।

ई) सञ्चार र प्रविधी

- मोवाइल एपका माध्यमबाट गाउँवासीले सरल र सहज रूपमा सेवा प्राप्त गर्न आफूसँग सम्बन्धित सूचनाहरूको उपयोग गर्न सक्ने, पालिकाको सेवाका बारे जानकारी लिई आफ्ना गुनासा र समस्या समाधान गर्न सक्ने व्यवस्था का लागि पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका लगायत वडा कार्यालयहरूबाट अनलाईन माध्यमबाट प्रदान गरिने सेवालाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकामा भरपर्दो ईन्टरनेट जडान गरी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयबाट गरिने सिफारिसहरूलाई डिजिटलजेशन गरी सेवा प्रवाहमा सरल, सहज र अभिलेखिकरणका लागि कम्प्युटराइज डाटा बेसको व्यवस्था गरिनेछ । साथै गाउँपालिकाको डिजिटल प्रोफाइल निर्माण गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट गरिने EFT भुक्तानी प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउदै वित्तिय सुशासन कायम गरिनेछ ।

उ) न्यायिक समिति

- न्याय सम्पादनलाई वैज्ञानिक र प्रभावकारी बनाई सबै समुदायको पहुच वढाई समुदायमा शान्तिपूर्ण वातावरण सृजना गर्न न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ । साथै न्याय सम्पादनमा सहजताका लागि एक जना कानुनी सल्लाहकारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- न्यायिक समितीको कार्यमा चुस्तता ल्याउन सबै वडामा छनोट भएका सामुदायिक , मेलमिलापकर्ताहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सामुदायिक मेलमिलापको माध्यमबाट विवाद समाधानमा जोड दिईनेछ । साथै उत्कृष्ट मेलमिलापकर्ताहरूलाई गरिनेछ ।

ऊ) अन्य विविध नीतिहरु :

- गाउँकार्यपालिकाका कर्मचारी, पदाधीकारीहरु, राजनैतिक दल तथा सरोकारवालाहरूको क्षमता विकास तथा गाउँपालिकाको संस्थागत विकास कार्यलाई सुदृढ गरिनेछ, उक्त कार्यको लागि विभिन्न संघ संस्थाहरूसंग समन्वय गरिने छ ।
- सुर्नया गाउँपालिकामा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर-सरकारी संस्थाहरूको लगानीलाई एकद्वार प्रणालीका आधारमा प्रोत्साहित गरिनेछ । उक्त संस्थाहरूको कार्यमा हुन सक्ने दोहोरोपन हटाउन, समन्वय र सहकार्य अभिवृद्धि गर्न गाउँपालिकाले विशेष संयन्त्र बनाई सम्पर्क व्यक्ति तोकिनेछ ।
- **योग गरौं स्वस्थ बनौं** भन्ने नाराका साथमा घरघरमा योग पुऱ्याउने कार्यक्रमको शुरुवात गर्नका लागि आरोग्य केन्द्रको सुदृढिकरण गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका गैर सरकारी सामाजिक संस्थाहरूको प्रोफाइल तयार गरिनेछ ।
- भुमिको अभिलेख र सुचना प्रणाली तयार गरिने छ ।

सभाका, सदस्यहरु,

नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने सन्दर्भमा हामीले गरेको आग्रहलाई स्वीकार गरी बैठक,अन्तरक्रिया तथा छलफलमा उपस्थित भै हामीलाई उल्लेखनीय सुभावा,सल्लाह दिई सहयोग गर्नुहुने गाउँसभाका

सदस्यज्यूहरु,विभिन्न विषयगत समिति र समितिका संयोजक तथा सदस्यहरु, राजनीतिक दलका प्रतिनिधिज्यू लगायत सम्पूर्ण समाजसेवी,बुद्धीजिवी महानुभावज्यूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस गाउँसभा सम्पन्न गर्न अहोरात्र खटिई सहयोग गर्नु हुने गाउँपालिकाका कर्मचारी साथीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियामा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रुपमा संलग्न रहनु हुने विषयगत समितिका पदाधिकारी शाखाका प्रमुख तथा प्रतिनिधिज्यूहरु हामीलाई रचनात्मक सुभावा सल्लाह दिनुहुने सम्पूर्ण आदरणीय व्यक्तित्वहरु प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

अन्तमा प्रस्तुत बजेट र कार्यक्रमको कार्यान्वयनको निम्ति यहाँहरुवाट प्राप्त हुने रचनात्मक सुभावलाई मार्गदर्शनको रुपमा लिएर सुर्नया गाउँपालिका कार्यान्वयनका लागि अगाडी बढ्ने विश्वास दिलाउँदै कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनमा यहाँहरु सवैको सहयोग निरन्तर रहने अपेक्षा गरेका छौ ।

धन्यवाद !

अम्मर बहादुर कुंवर
सभाध्यक्ष
सुर्नया गाउँपालिका
रौलेश्वर, बैतडी